บทที่ 2
ทฤษฎีที่ใช้ในการแก้ปัญหา

ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และนำมาใช้ในการทดลอง เพื่อตรวจจับก้อนหินปูนขนาดเล็กในภาพรังสีเต้านม ซึ่งทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้คือ Type-2 Fuzzy Logic System, Fuzzy C-Means (FCM) และ Possibilistic C-Means (PCM) โดยจะกล่าวรายละเอียดเฉพาะส่วนที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.1 ระบบไทป์ทูฟัซซีลอจิก (Type-2 Fuzzy Logic System) [20]

ไทป์ทูฟัซซี (Type-2 Fuzzy) พัฒนามาจากไทป์วันหรือฟัซซี (Fuzzy) รูปแบบดั้งเดิมทั่วไป ในระบบไทป์ทูฟัซซีลอจิกจะกล่าวถึง นิยาม (Definitions) การดำเนินการ (Operations) โดยจะกล่าวรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 ไทป์ทูฟัซซีเซต (Type-2 Fuzzy Set) [20]

นิยามที่ 2.1 ไทป์ทูฟัซซีเซตแสดงโดย กำหนดให้ฟัซซีเซต $\tilde{A}$ มีคุณลักษณะค่าฟังก์ชันสมาชิก (Membership Function) แทนสัญลักษณ์ด้วย $\mu_{\tilde{A}}(x,u)$ เมื่อ $x \in X$ และ $u \in J_x \subseteq [0,1]$

$$\tilde{A} = \left\{ \left((x,u),\, \mu_{\tilde{A}}(x,u) \right) \middle| \forall x \in X, \forall u \in J_x \subseteq [0,1] \right\} \tag{2.1}$$

สำหรับ $0 \le \mu_{\tilde{A}}(x,u) \le 1$ สามารถเขียนแสดงออกมาในลักษณะเฉพาะเป็น

$$\tilde{A} = \int_{x \in X} \int_{u \in J_x} \frac{\mu_{\tilde{A}}(x,u)}{(x,u)} \qquad , J_x \subseteq [0,1] \tag{2.2}$$

ซึ่ง $\int\int$ แทนด้วยยูเนียนของความเป็นสมาชิกของ x และ u

ตัวอย่างที่ 2.1 รูปที่ 2.1 แสดงไทป์ทูฟังก์ชันสมาชิกที่มี $\mu_{\tilde{A}}(x,u)$ สำหรับ x และ u ที่มีค่าแบบไม่ต่อเนื่อง (Discrete) เมื่อกำหนดให้ $X = \{1,2,3,4,5\}$ และ $u = \{0,0.2,0.4,0.6,0.8,1\}$ พิจารณาค่า

$J_1 = \{0,0.2,0.4\}$,

$J_2 = \{0,0.2,0.4,0.6,0.8\}$,

$J_3 = \{0.6,0.8\}$, $J_4 = J_2$ และ $J_5 = J_1$

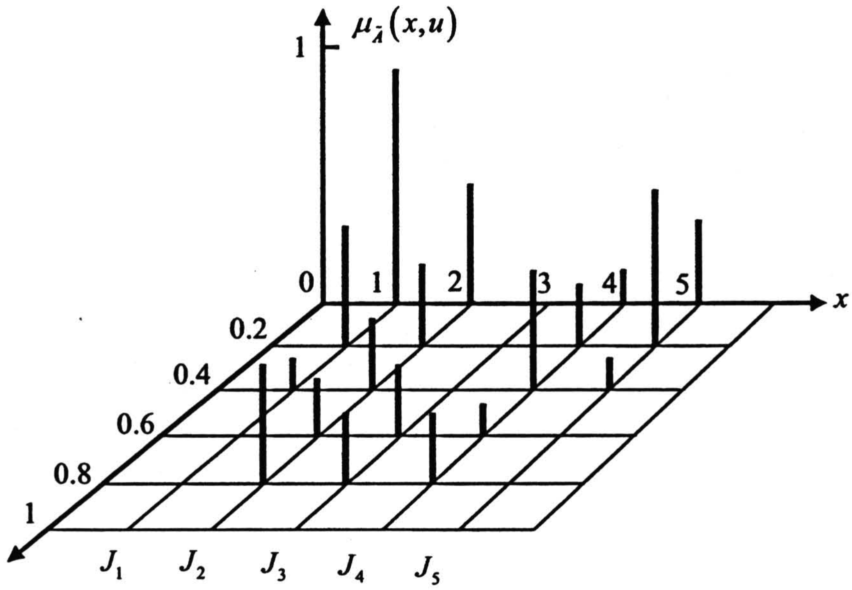

รูปที่ 2.1 ตัวอย่างของไทป์ทูฟังชันความเป็นสมาชิก

นิยามที่ 2.2 ในแต่ละค่าของ x ค่าใดๆ ให้มีค่าเป็น $x = x'$ เรียกเป็นระนาบ (Plane) 2 มิติ (Dimensions) ของแกน u และความเป็นสมาชิกของ $\mu_{\tilde{A}}(x',u)$ เรียกเป็น ส่วนแบ่งแนวตั้ง (Vertical Slice) ของ $\mu_{\tilde{A}}(x,u)$ ฟังก์ชันสมาชิกลำดับรอง (Secondary Membership Function) ก็คือส่วนแบ่งแนวตั้งของ $\mu_{\tilde{A}}(x,u)$ นั่นคือความเป็นสมาชิก $\mu_{\tilde{A}}(x=x',u)$ สำหรับ $x' \in X$ และ $\forall u \in J_{x'} \subseteq [0,1]$ เขียนได้เป็น

$$\mu_{\tilde{A}}(x=x',u) \equiv \mu_{\tilde{A}}(x') = \int_{u \in J_{x'}} \frac{f_{x'}(u)}{u} \qquad ,J_{x'} \subseteq [0,1] \qquad (2.3)$$

สำหรับ $0 \le f_{x'}(u) \le 1$ สามารถอธิบายไทป์ทูฟัซซีเซต ได้ว่าการรวมกันของเซตลำดับรอง (Secondary Set) ทั้งหมด หรือเขียนสมการ $\tilde{A}$ จากสมการที่ (2.2) ได้คือ

$$\tilde{A} = \int_{x \in X} \frac{\mu_{\tilde{A}}(x)}{x} = \int_{x \in X} \left[\int_{u \in J_x} \frac{f_x(u)}{u} \right] \Big/ x \qquad ,J_x \subseteq [0,1] \qquad (2.4)$$

ตัวอย่างที่ 2.2 จากรูปที่ 2.1 ที่ค่า $x = 4$ จะมีค่าความเป็นสมาชิกอยู่จำนวน 5 ค่าคือ (0, 0.2, 0.4, 0.6, 0.8) ตามลำดับ และสามารถแสดงได้ดังนี้

$$\mu_{\tilde{A}}(4)=\frac{0.25}{0}+\frac{0.35}{0.2}+\frac{0.5}{0.4}+\frac{0.1}{0.6}+\frac{0.35}{0.8}$$

จากค่าความเป็นสมาชิกข้างต้นสามารถอธิบาย $\mu_{\tilde{A}}(4)$ ได้ว่า ค่าความเป็นสมาชิกที่ $x=4$ จะประกอบไปด้วย $\mu_{\tilde{A}}(x,u)$ ดังนี้

$\mu_{\tilde{A}}(4,0)=0.25$ หมายความว่าที่ค่า u เท่ากับ 0 ค่าความเป็นสมาชิกเท่ากับ 0.25

$\mu_{\tilde{A}}(4,0.2)=0.35$ หมายความว่าที่ค่า u เท่ากับ 0.2 ค่าความเป็นสมาชิกเท่ากับ 0.35

$\mu_{\tilde{A}}(4,0.4)=0.5$ หมายความว่าที่ค่า u เท่ากับ 0.4 ค่าความเป็นสมาชิกเท่ากับ 0.5

$\mu_{\tilde{A}}(4,0.6)=0.1$ หมายความว่าที่ค่า u เท่ากับ 0.6 ค่าความเป็นสมาชิกเท่ากับ 0.1

$\mu_{\tilde{A}}(4,0.8)=0.35$ หมายความว่าที่ค่า u เท่ากับ 0.8 ค่าความเป็นสมาชิกเท่ากับ 0.35

นิยามที่ 2.3 ขอบเขต (Domain) ของค่าฟังก์ชันสมาชิกลำดับรอง (Secondary Membership Function) จะนำมาจากความเป็นสมาชิกลำดับแรก (Primary Membership) ของ x และในสมการที่ (2.4) J_x ก็คือความเป็นสมาชิกลำดับแรกของ x โดยที่ $u\in J_x\subseteq[0,1]$ และ $\forall x\in X$

นิยามที่ 2.4 ขนาด (Amplitude) ของค่าฟังก์ชันสมาชิกลำดับรอง (Secondary Membership Function) เรียกว่าค่าระดับรอง (Secondary Grade) ดังนั้นในสมการที่ (2.4) $f_x(u)$ จะเป็นค่าระดับรอง และในสมการที่ (2.1) ก็จะเป็น $\mu_{\tilde{A}}(x',u')(x'\in X,u'\in J_{x'})$ นั่นเอง

ถ้ากำหนดให้ X และ J_x เป็นค่าแบบไม่ต่อเนื่อง (Discrete) สามารถแสดงเป็นสมการที่มีลักษณะเดียวกับสมการที่ (2.4) ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}\tilde{A}&=\sum_{x\in X}\left[\sum_{u\in J_x}\frac{f_x(u)}{u}\right]\Big/x\\&=\sum_{i=1}^{N}\left[\sum_{u\in J_{x_i}}\frac{f_{x_i}(u)}{u}\right]\Big/x_i\\&=\left[\sum_{k=1}^{M_1}\frac{f_{x_1}(u_{1k})}{u_{1k}}\right]\Big/x_1+\ldots+\left[\sum_{k=1}^{M_N}\frac{f_{x_N}(u_{Nk})}{u_{Nk}}\right]\Big/x_N\end{aligned}\tag{2.5}$$

ตัวอย่างที่ 2.3 พิจารณาจากรูปที่ 2.1 จาก $\mu_{\tilde{A}}(2)=\frac{0.5}{0}+\frac{0.4}{0.2}+\frac{0.4}{0.4}+\frac{0.2}{0.6}+\frac{0.5}{0.8}$ หมายถึงค่าระดับแรก (Primary Grade) ที่ค่า $x=2$ มีจำนวน 5 ค่าคือ $J_2=$ 0,0.2,0.4,0.6,0.8 ตามลำดับ และค่าระดับรองก็คือ 0.5,0.4,0.4,0.2,0.5 ตามลำดับ

นิยามที่ 2.5 สมมติให้ฟังก์ชันสมาชิกลำดับรองของไทป์ทูฟัซซีเซต แต่ละฟังก์ชันและหนึ่งฟังก์ชันที่มีค่าระดับรองมีค่าเท่ากับ 1 จะเรียกว่า **ฟังก์ชันสมาชิกหลัก (Principal Membership Function)** คือ เป็นการรวมกัน (Union) ของจุดทุกจุดที่มีอยู่ในฟังก์ชัน

$$\mu_{principal}(x) = \int_{x \in X} \frac{u}{x} \quad where \;\; f_x(u) = 1 \tag{2.6}$$

นิยามที่ 2.6 ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ในความเป็นสมาชิกลำดับแรก (Primary Membership) ของ Type-2 Fuzzy Set ประกอบไปด้วยพื้นที่ที่มีขอบเขตที่เรียกว่า Footprint of Uncertainty (FOU) ซึ่งก็คือการยูเนียน (Union) ของความเป็นสมาชิกลำดับแรกทั้งหมด

$$FOU(\tilde{A}) = \cup_{x \in X} J_x \tag{2.7}$$

ตัวอย่างที่ 2.4 ตัวอย่างของขอบเขตความไม่แน่นอน (FOU) คือพื้นที่แรเงา (Shaded) ในรูปที่ 2.2 และในขอบเขตความไม่แน่นอนนี้แสดงอีกอย่างคือ อินเทอวัลไทป์ทูฟัซซีเซต (Interval Type-2 Fuzzy Set) รูปแบบสมการ $\mu_{\tilde{A}}(x,u)$ ฟังก์ชันสมาชิกลำดับแรก และฟังก์ชันสมาชิกลำดับรองดังแสดงในรูปที่ 2.2

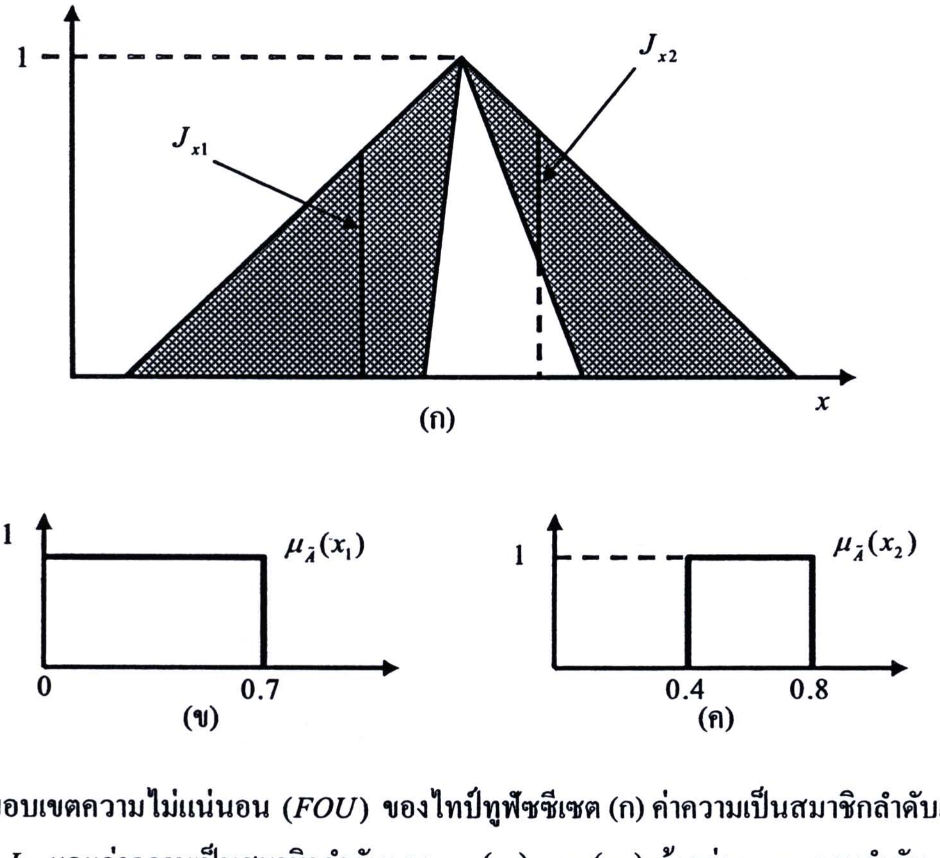

รูปที่ 2.2 ขอบเขตความไม่แน่นอน (*FOU*) ของไทป์ทูฟัซซีเซต (ก) ค่าความเป็นสมาชิกลำดับแรก J_{x1}, J_{x2} และค่าความเป็นสมาชิกลำดับรอง $\mu_{\tilde{A}}(x_1)$, $\mu_{\tilde{A}}(x_2)$ ด้วยค่า x_1, x_2 ตามลำดับ (ข) และ (ค) ฟังก์ชันสมาชิกลำดับรอง ที่มีลักษณะเป็นเซตช่วง (Interval Set)

ตัวอย่างที่ 2.5 จากรูปที่ 2.3 ได้แสดงฟังก์ชันสมาชิกแบบไทป์วัน และแสดงถึงขอบเขตของความไม่แน่นอน (Uncertain) ของไทป์ทูฟังก์ชันสมาชิกจากการวัดอุณหภูมิ ฟังก์ชันได้แสดงตำแหน่งของยอดฟังก์ชันแบบสามเหลี่ยม และตำแหน่งของฟังก์ชันสมาชิกขอบเขตบนและฟังก์ชันสมาชิกขอบเขตล่าง

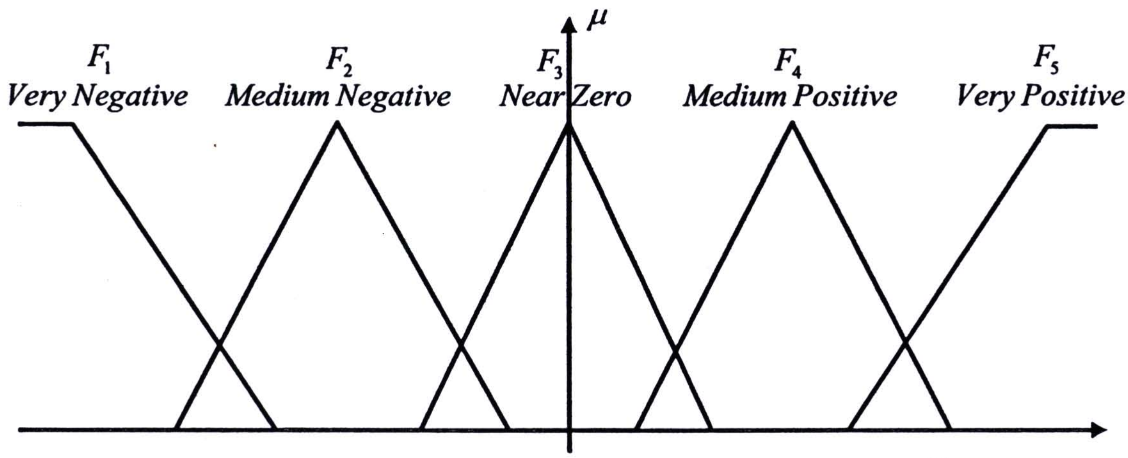

(ก)

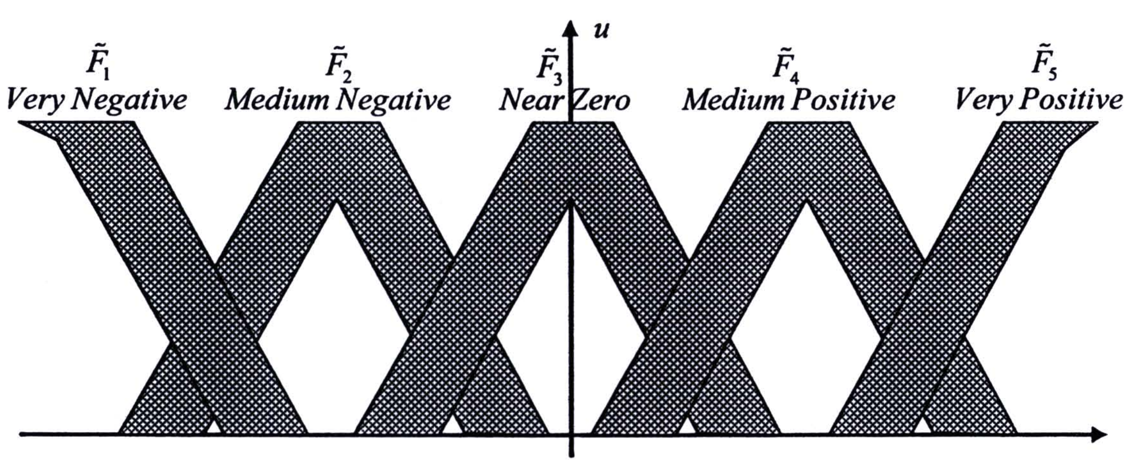

(ข)

รูปที่ 2.3 ฟังก์ชันสมาชิกของการวัดอุณหภูมิ (ก) ฟังก์ชันสมาชิกของไทป์วัน (ข) ฟังก์ชันสมาชิกของไทป์ทู

นิยามที่ 2.7 ฟังก์ชันสมาชิกขอบเขตบน และฟังก์ชันสมาชิกขอบเขตล่าง คือ สองไทป์วันฟังก์ชันสมาชิก (2 Type-1 Membership Functions) เป็นพื้นที่ของขอบเขตความไม่แน่นอนของไทป์ทูฟัซซีเซต $\tilde{A}$ ฟังก์ชันสมาชิกขอบเขตบนแทนขอบเขตบนของ $FOU(\tilde{A})$ เขียนเป็น $\overline{\mu}_{\tilde{A}}(x), \forall x \in X$ และฟังก์ชันสมาชิกขอบเขตล่างแทนขอบเขตบนของ $FOU(\tilde{A})$ เขียนเป็น $\underline{\mu}_{\tilde{A}}(x), \forall x \in X$

$$\overline{\mu}_{\tilde{A}}(x) \equiv \overline{FOU(\tilde{A})}, \forall x \in X \tag{2.8}$$

$$\underline{\mu}_{\tilde{A}}(x) \equiv \underline{FOU(\tilde{A})}, \forall x \in X \tag{2.9}$$

จากนิยามที่ 2.7 ขอบเขตความไม่แน่นอน (FOU) ก็คือการ ยูเนียนของฟังก์ชันลำดับแรกทั้งหมด ดังนั้น $\overline{FOU(\tilde{A})} = \cup_{x \in X} \overline{J}_x$ และ $\underline{FOU(\tilde{A})} = \cup_{x \in X} \underline{J}_x$ เมื่อ $\overline{J}_x$ และ $\underline{J}_x$ คือขอบเขตบนและขอบเขตล่างของ J_x ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากสมการที่ (2.8), (2.9) จะได้ว่า $\overline{\mu}_{\tilde{A}}(x) = \overline{J}_x$ และ $\underline{\mu}_{\tilde{A}}(x) = \underline{J}_x$, $\forall x \in X$ ตามลำดับ สามารถนำขอบเขตบนและขอบเขตล่างมาแทนในสมการที่ (2.4) ดังสมการที่ (2.10)

$$\begin{aligned} \tilde{A} = \mu_{\tilde{A}}(x,u) &= \int_{x \in X} \mu_{\tilde{A}}(x)/x = \int_{x \in X}\left[\int_{u \in J_x} \frac{f_x(u)}{u}\right]\Big/ x \\ &= \int_{x \in X}\left[\int_{u \in [\underline{\mu}_{\tilde{A}}(x), \overline{\mu}_{\tilde{A}}(x)]} \frac{f_x(u)}{u}\right]\Big/ x \end{aligned} \tag{2.10}$$

สำหรับ $\mu_{\tilde{A}}(x)$ สามารถเขียนเป็นสมการของ ฟังก์ชันสมาชิกขอบเขตบนและขอบเขตล่างได้ดังสมการที่ (2.11)

$$\mu_{\tilde{A}}(x) = \int_{u \in [\underline{\mu}_{\tilde{A}}(x), \overline{\mu}_{\tilde{A}}(x)]} \frac{f_x(u)}{u} \tag{2.11}$$

ในกรณีที่ฟังก์ชันสมาชิกลำดับรอง (Secondary Membership Function) มีค่าเป็นช่วงเซต (Interval Set) ทำให้ในสมการที่ (2.10) เขียนได้เป็น

$$\tilde{A} = \int_{x \in X}\left[\int_{u \in J_x} \frac{1}{u}\right]\Big/ x = \int_{x \in X}\left[\int_{u \in [\underline{\mu}_{\tilde{A}}(x), \overline{\mu}_{\tilde{A}}(x)]} \frac{1}{u}\right]\Big/ x \tag{2.12}$$

ถ้ากำหนดให้ X และ J_x เป็นค่าแบบไม่ต่อเนื่อง (Discrete) สามารถแสดงเป็นสมการที่มีลักษณะเดียวกับสมการที่ (2.12) ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \tilde{A} &= \sum_{x \in X}\left[\sum_{u \in J_x} \frac{1}{u}\right]\Big/ x \\ &= \sum_{i=1}^{N}\left[\sum_{u \in J_{x_i}} \frac{1}{u}\right]\Big/ x_i \\ &= \left[\sum_{k=1}^{M_1} \frac{1}{u_{1k}}\right]\Big/ x_1 + \ldots + \left[\sum_{k=1}^{M_N} \frac{1}{u_{Nk}}\right]\Big/ x_N \end{aligned} \tag{2.13}$$

ตัวอย่างที่ 2.6 ในรูปที่ 2.4 แสดงฟังก์ชันสมาชิกลำดับรอง (5 ฟังก์ชัน) ที่ $x=1,2,3,4,5$ มีค่าเป็น $\mu_{\tilde{A}}(x,u)$ จากค่าฟังก์ชันสมาชิกลำดับแรกจะเป็น

$$J_1 = J_2 = J_4 = J_5 = \{0,0.2,0.4,0.6,0.8\} \text{ และ } J_3 = \{0.6,0.8\}$$

ถ้า Vertical Slice ที่ $x=2$ จะได้ $\mu_{\tilde{A}}(2) = \frac{1}{0}+\frac{1}{0.2}+\frac{1}{0.4}+\frac{1}{0.6}+\frac{1}{0.8}$

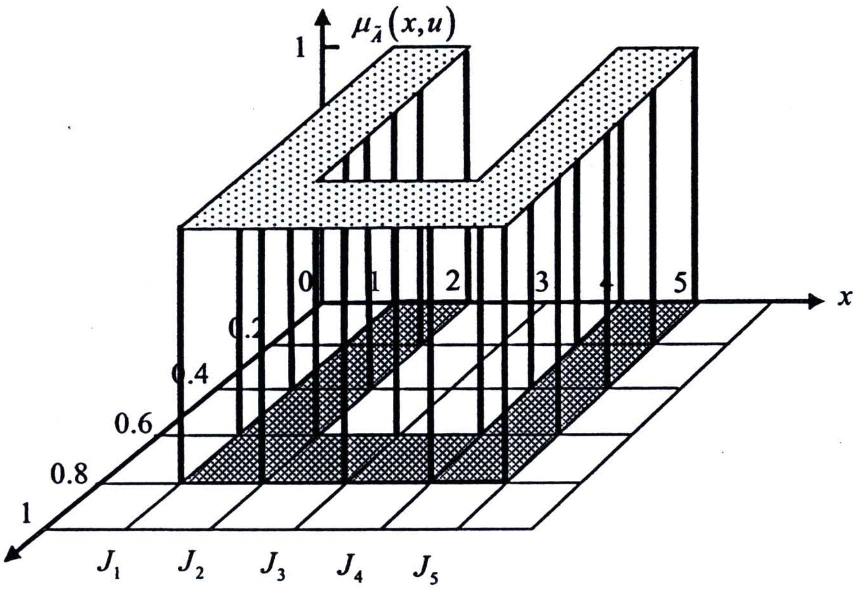

รูปที่ 2.4 ตัวอย่างของอินเทอวัลไทป์ทูฟังชันความเป็นสมาชิก

2.1.2 การดำเนินการบนไทป์ทูฟัซซีเซต (Operation on Type-2 Fuzzy Set) [20]

พิจารณาไทป์ทูฟัซซีเซต $\tilde{A}$ และ $\tilde{B}$

$$\tilde{A} = \int_X \mu_{\tilde{A}}(x)/x = \int_X \left[\int_{J_x^u} \frac{f_x(u)}{u}\right]\Big/ x \quad ,J_x^u \subseteq [0,1] \tag{2.14}$$

$$\tilde{B} = \int_X \mu_{\tilde{A}}(x)/x = \int_X \left[\int_{J_x^w} \frac{g_x(w)}{w}\right]\Big/ x \quad ,J_x^w \subseteq [0,1] \tag{2.15}$$

1) การดำเนินการยูเนียน (Union Operation)

$$\tilde{A}\cup\tilde{B} \Leftrightarrow \mu_{\tilde{A}\cup\tilde{B}}(x) = \int_{u\in J_x^u}\int_{w\in J_x^w} \frac{f_x(u)\bigstar g_x(w)}{v} \equiv \mu_{\tilde{A}}(x) \sqcup \mu_{\tilde{B}}(x) \quad ,x\in X \tag{2.16}$$

โดยที่ $\bigstar$ แสดงถึงการ Minimum หรือ Product ระหว่าง $f_x(u)$ และ $g_x(w)$ และ $\sqcup$ แทนตัวดำเนินการ Join Operation และ $v \equiv u \vee w$ คือ ผลลัพธ์จาก **Maximum Operation**

2) การดำเนินการอินเตอร์เซกชัน (Intersection Operation)

$$\tilde{A}\cap\tilde{B}\Leftrightarrow\mu_{\tilde{A}\cap\tilde{B}}(x)=\int_{u\in J_x^u}\int_{w\in J_x^w}\frac{f_x(u)\bigstar g_x(w)}{v}\equiv\mu_{\tilde{A}}(x)\sqcap\mu_{\tilde{B}}(x)\quad ,x\in X \tag{2.17}$$

โดยที่ $\bigstar$ แสดงถึงการ Minimum หรือ Product ระหว่าง $f_x(u)$ และ $g_x(w)$ และ $\sqcap$ แทนตัวดำเนินการ Meet Operation และ $v\equiv u\wedge w$ คือ ผลลัพธ์จาก **Minimum Operation**

3) การดำเนินการคอมพลีเมนต์ (Complement Operation)

$$\bar{\tilde{A}}\Leftrightarrow\mu_{\bar{\tilde{A}}}(x)=\int_{u\in J_x^u}\frac{f_x(u)}{(1-u)}\equiv\neg\mu_{\tilde{A}}(x)\quad ,x\in X \tag{2.18}$$

ตัวอย่างที่ 2.7 กำหนดให้ไทป์ทูฟัซซีเซต $\tilde{A}$ และ $\tilde{B}$ โดยที่ค่า x สำหรับฟังก์ชันสมาชิกลำดับรองมีค่า $\mu_{\tilde{A}}(x)=\frac{0.5}{0}+\frac{0.7}{0.1}$ และ $\mu_{\tilde{B}}(x)=\frac{0.3}{0.4}+\frac{0.9}{0.8}$

การดำเนินการในสมการ (2.16) โดยใช้ Minimum t-norm และ Maximum t-norm จะได้ดังนี้

$$\begin{aligned}
\mu_{\tilde{A}\cup\tilde{B}}(x)=\mu_{\tilde{A}}(x)\sqcup\mu_{\tilde{B}}(x)&=\left(\frac{0.5}{0}+\frac{0.7}{0.1}\right)\sqcup\left(\frac{0.3}{0.4}+\frac{0.9}{0.8}\right)\\
&=\frac{0.5\wedge0.3}{0\vee0.4}+\frac{0.5\wedge0.9}{0\vee0.8}+\frac{0.7\wedge0.3}{0.1\vee0.4}+\frac{0.7\wedge0.9}{0.1\vee0.8}\\
&=\frac{0.3}{0.4}+\frac{0.5}{0.8}+\frac{0.3}{0.4}+\frac{0.7}{0.8}\\
&=\frac{\max\{0.3,0.3\}}{0.4}+\frac{\max\{0.5,0.7\}}{0.8}\\
&=\frac{0.3}{0.4}+\frac{0.7}{0.8}
\end{aligned}$$

การดำเนินการในสมการ (2.17) โดยใช้ Minimum t-norm และ Maximum t-norm จะได้ดังนี้

$$\begin{aligned}
\mu_{\tilde{A}\cap\tilde{B}}(x)=\mu_{\tilde{A}}(x)\sqcap\mu_{\tilde{B}}(x)&=\left(\frac{0.5}{0}+\frac{0.7}{0.1}\right)\sqcap\left(\frac{0.3}{0.4}+\frac{0.9}{0.8}\right)\\
&=\frac{0.5\wedge0.3}{0\wedge0.4}+\frac{0.5\wedge0.9}{0\wedge0.8}+\frac{0.7\wedge0.3}{0.1\wedge0.4}+\frac{0.7\wedge0.9}{0.1\wedge0.8}\\
&=\frac{0.3}{0}+\frac{0.5}{0}+\frac{0.3}{0.1}+\frac{0.7}{0.1}\\
&=\frac{\max\{0.3,0.5\}}{0}+\frac{\max\{0.3,0.7\}}{0.1}\\
&=\frac{0.5}{0}+\frac{0.7}{0.1}
\end{aligned}$$

การดำเนินการในสมการ (2.18) จะได้ดังนี้

$$\mu_{\bar{\tilde{A}}}(x) = \neg\mu_{\tilde{A}}(x) = \frac{0.5}{(1-0)} + \frac{0.7}{(1-0.1)}$$
$$= \frac{0.5}{1} + \frac{0.7}{0.9}$$
$$\mu_{\bar{\tilde{B}}}(x) = \neg\mu_{\tilde{B}}(x) = \frac{0.3}{(1-0.4)} + \frac{0.9}{(1-0.8)}$$
$$= \frac{0.3}{0.6} + \frac{0.9}{0.2}$$

ตัวอย่างที่ 2.8 **การทำงานของการดำเนินการ** (Operation) [21] **แสดงดังในรูปที่** 2.5 **ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ของไทป์ทูฟัซซีเซต** (Type-2 Fuzzy Set)

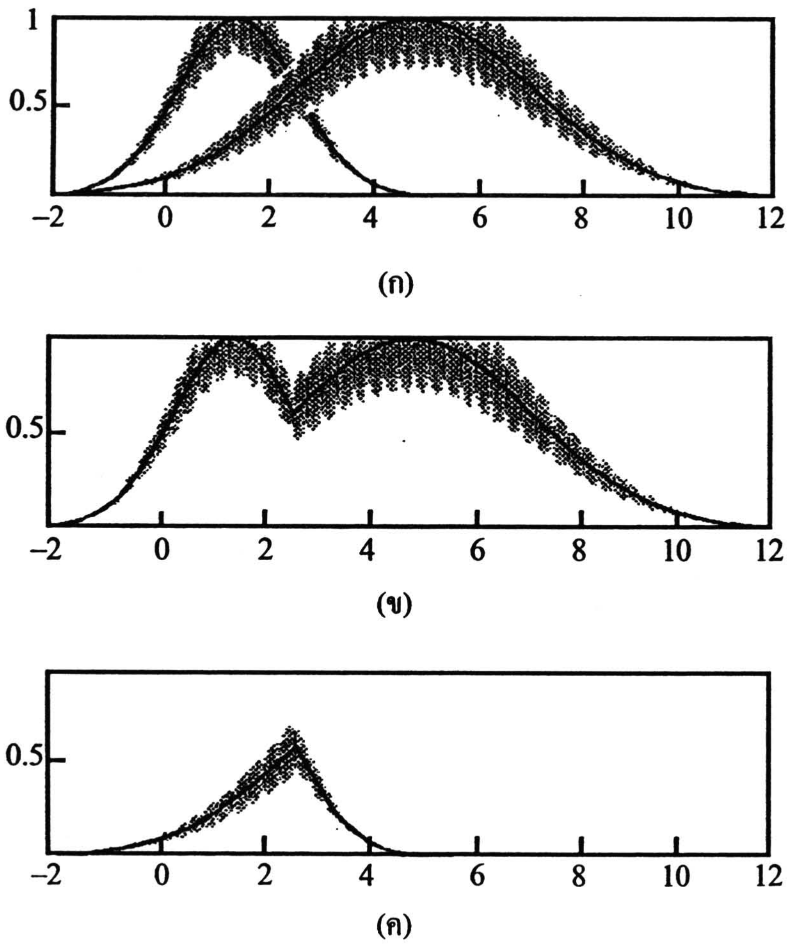

รูปที่ 2.5 การดำเนินการของไทป์ทูฟัซซีเซต (ก) ไทป์ทูฟังก์ชันสมาชิก 2 ฟังก์ชัน (ข) การยูเนียน (Union) และ (ค) การอินเตอร์เซกชัน (Intersection)

2.1.3 การดำเนินการอินเทอวัลไทป์ทูฟัซซีเซต (Operation on Interval Type-2 Fuzzy Sets) [20, 21]

พิจารณาอินเทอวัลไทป์ทูฟัซซีเซต $\tilde{A}$ และ $\tilde{B}$

$$\tilde{A}=\int_{X}\mu_{\tilde{A}}(x)/x=\int_{X}\left[\int_{j_x^u}\frac{1}{u}\right]\Big/x \quad ,j_x^u\subseteq[0,1] \tag{2.19}$$

$$\tilde{B}=\int_{X}\mu_{\tilde{A}}(x)/x=\int_{X}\left[\int_{j_x^w}\frac{1}{w}\right]\Big/x \quad ,j_x^w\subseteq[0,1] \tag{2.20}$$

1) การดำเนินการยูเนียนหรือ Join (Union/Join Operation)

$$\tilde{A}\cup\tilde{B}=1\Big/\left[\underline{\mu}_{\tilde{A}}(x)\vee\underline{\mu}_{\tilde{B}}(x),\overline{\mu}_{\tilde{A}}(x)\vee\overline{\mu}_{\tilde{B}}(x)\right] \quad ,\forall x\in X \tag{2.21}$$

2) การดำเนินการอินเตอร์เซกชันหรือมีท (Intersection/Meet Operation)

$$\tilde{A}\cup\tilde{B}=1\Big/\left[\underline{\mu}_{\tilde{A}}(x)\wedge\underline{\mu}_{\tilde{B}}(x),\overline{\mu}_{\tilde{A}}(x)\wedge\overline{\mu}_{\tilde{B}}(x)\right] \quad ,\forall x\in X \tag{2.22}$$

3) การดำเนินการคอมพลีเมนต์ (Complement Operation)

$$\overline{\tilde{A}}=1\Big/\left[1-\overline{\mu}_{\tilde{A}}(x),1-\underline{\mu}_{\tilde{A}}(x)\right] \quad ,\forall x\in X \tag{2.23}$$

2.1.4 ระบบอินเทอวัลไทป์ทูฟัซซีลอจิก (Interval Type-2 Fuzzy Logic) [22, 23]

การเลือกใช้ระบบอินเทอวัลไทป์ทูฟัซซีเซตมาใช้งานสาเหตุเนื่องจาก การดำเนินการบนไทป์ทูฟัซซีมีความซ้ำซ้อนและกระทำได้ยาก อีกสาเหตุหนึ่งก็คือยังไม่มีเหตุผลที่เหมาะสมในการสร้างฟังก์ชันสมาชิกลำดับรอง จากรูปที่ 2.6 แสดงถึงการทำงานของระบบไทป์ทูฟัซซีลอจิกหรือ General Type-2 Fuzzy Logic System ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับระบบไทป์วันฟัซซีลอจิก แต่จะแตกต่างกันตรงที่ในส่วนกระบวนการประมวลผลลัพธ์ (Output Processing) โดยจะมีสองกระบวนการย่อยคือ กระบวนการ Type-Reduction และกระบวนการ Defuzzification

จากการทำงานในรูปที่ 2.6 เริ่มด้วยการนำค่าที่เป็นจำนวนคริสป์ (Crisp Number) มาผ่านกระบวนการทำให้เป็นค่าแบบฟัซซี (Fuzzy Number) ของกระบวนการ Fuzzification โดยจะผ่านฟังก์ชันสมาชิกของอินเทอวัลไทป์ทู ส่วนต่อมาเป็นการอนุมานด้วยกฎ (Rules) ซึ่งกฎจะอยู่ในรูปแบบดังนี้

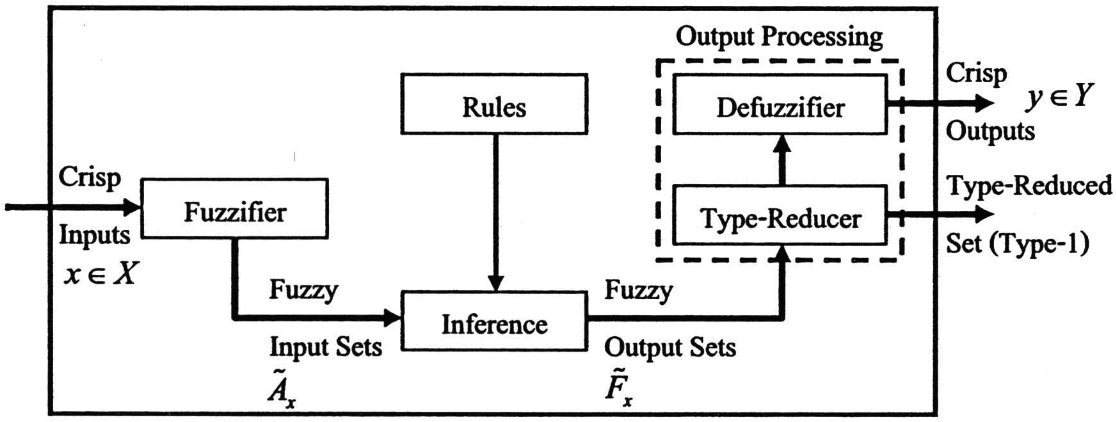

รูปที่ 2.6 กระบวนการของระบบไทป์ทูฟัซซีลอจิก

IF Antecedent, THEN Consequent

สามารถอธิบายเป็นรูปแบบของกฎคือ ถ้า (IF) ข้อ หรือข้อนำ (Antecedent) แล้ว (Then) จะอนุมาน (Inference) ของกฎนี้เป็น ข้อสรุปหรือข้อตาม (Consequent)

กำหนดให้ระบบไทป์ทูฟัซซีลอจิกมีจำนวน n อินพุต $x_1 \in X_1,...,x_p \in X_p$ และเอาต์พุตหนึ่งเอาต์พุต $y \in Y$ จากทั้งหมด M กฎสำกรับกฎที่ l สามารถเขียนได้เป็น

$$\tilde{R}^l : \text{IF} x_1 \text{ is } \tilde{F}_1^l \text{ and} \cdots \text{and} x_p \text{ is } \tilde{F}_p^l \text{ THEN } y \text{ is } \tilde{G}^l, \quad l = 1,...,M \tag{2.24}$$

2.1.5 การอนุมานแบบฟัซซี (Fuzzy Inference Engine) [20 - 23]

การอนุมานจากกฎในระบบไทป์ทูฟัซซีเซตสามารถกล่าวได้ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีที่ 2.1 ระบบอินเทอวัลไทป์ทูฟัซซีลอจิกการกระทำ Meet Operation ภายใต้ Minimum หรือ Product (a) ผลลัพธ์ของการดำเนินการอินพุตและข้อนำ จะเป็นไฟร์เซต (Firing Set) ของ $\prod_{i=1}^{p} \mu_{\tilde{F}_i^l}(x') \equiv F^l(\mathbf{x}')$ เป็นอินเทอวัลไทป์วันเซต

$$F^l(\mathbf{x}') = [\underline{f}^l(\mathbf{x}'), \overline{f}^l(\mathbf{x}')] \equiv [\underline{f}^l, \overline{f}^l] \tag{2.25}$$

โดยที่

$$\underline{f}^l(\mathbf{x}') = \underline{\mu}_{\tilde{F}_k^l}(x_1') \bigstar \cdots \bigstar \underline{\mu}_{\tilde{F}_p^l}(x_p') \tag{2.26}$$

และ

$$\overline{f}^l(\mathbf{x}') = \overline{\mu}_{\tilde{F}_k^l}(x_1') \bigstar \cdots \bigstar \overline{\mu}_{\tilde{F}_p^l}(x_p') \tag{2.27}$$

(b) กฎที่ l ค่าความเป็นสมาชิกของ $\mu_{\tilde{B}^l}(y)$ คือ

$$\mu_{\tilde{B}^l}(y)=\int_{b^l\in\left[\underline{f}^l\star\,\underline{\mu}_{\tilde{G}^l}(y),\,\overline{f}^l\star\,\overline{\mu}_{\tilde{G}^l}(y)\right]} 1/b^l \tag{2.28}$$

โดยที่ $\underline{\mu}_{\tilde{G}^l}(y)$ และ $\overline{\mu}_{\tilde{G}^l}(y)$ คือ ค่าความเป็นสมาชิกขอบเขตบนและขอบเขตล่างของ $\mu_{\tilde{G}^l}(y)$

(c) ถ้าหาก N จาก M กฎ ในไฟร์ของระบบฟัซซีลอจิกที่ $(N \le M)$ เอาต์พุตรวมก็คือ $\mu_{\tilde{B}}(y)=\sqcup_{l=1}^{N}\mu_{\tilde{B}^l}(y), y\in Y$ แล้ว

$$\mu_{\tilde{B}}(y)=\int_{b\in\left[\left[\underline{f}^1\star\,\underline{\mu}_{\tilde{G}^1}(y)\right]\vee\cdots\vee\left[\underline{f}^N\star\,\underline{\mu}_{\tilde{G}^N}(y)\right],\left[\overline{f}^1\star\,\overline{\mu}_{\tilde{G}^1}(y)\right]\vee\cdots\vee\left[\overline{f}^N\star\,\overline{\mu}_{\tilde{G}^N}(y)\right]\right]} 1/b \quad ,y\in Y \tag{2.29}$$

2.1.6 การทำไทป์รีดักชันและดีฟัซซิฟิเคชัน (Type-Reduction and Defuzzification) [20]

การทำ Type-Reduction จะเป็นกระบวนการลดไทป์จาก ไทป์ทูฟัซซีเซตเป็นไทป์วันฟัซซีเซต และหลังจากนั้นกระบวนการของ Defuzzification จะเป็นการเปลี่ยนไทป์วันฟัซซีเซตเป็นค่าจำนวนคริสป์ (Crisp Number)

วิธีการทำ Type-Reduction [20] ในระบบไทป์ทูฟัซซีลอจิกจะมี 5 วิธีคือ Centroid Type-Reduction, Center of Sum Type-Reduction, Height Type-Reduction, Modified Height Type-Reduction และ Center of Sets Type-Reduction ซึ่งงานวิจัยนี้ได้นำวิธี Center of Sets Type-Reduction (COS) มาใช้เนื่องจากวิธีนี้เป็นการนำวิธี Centriod Type-Reduction มาพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับเอาต์พุตแต่ละกฎ ซึ่งผลลัพธ์จะออกมาในช่วงของเซต (Interval Set) พิจารณาสมการต่อไปนี้

$$Y_{\cos}(\mathbf{x})=[y_l,y_r]=\int_{y^1\in\left[y^1{}_l,y^1{}_r\right]}\cdots\int_{y^M\in\left[y^M{}_l,y^M{}_r\right]}\int_{f^1\in\left[\underline{f}^1,\overline{f}^1\right]}\cdots\int_{f^M\in\left[\underline{f}^M,\overline{f}^M\right]} 1\Bigg/\frac{\sum_{i=1}^{M}f^i y^i}{\sum_{i=1}^{M}f^i} \tag{2.30}$$

โดยที่ $Y_{\cos}(\mathbf{x})$ คืออินเทอวัลเซตมีขอบเขต y_l เป็นขอบซ้ายและ y_r เป็นขอบขวา $[y_l^i, y_r^i]$ ดังนั้น Centroid ของข้อตาม (Consequent) ในอินเทอวัลไทป์ทู $\tilde{G}^i$ ดังนี้

$$C_{\tilde{G}^i}=\int_{\theta_1\in J_{y1}}\cdots\int_{\theta_N\in J_{yN}} 1\Bigg/\frac{\sum_{i=1}^{N}y_i\theta_i}{\sum_{i=1}^{N}\theta_i}=\left[y_l^i,y_r^i\right] \tag{2.31}$$

สำหรับ $[y_l^i, y_r^i]$ $(i=1,\ldots,M)$ จะต้องคำนวณก่อนการหาค่า $Y_{\cos}(\mathbf{x})$

เมื่อได้ค่า Centroid จากสมการ (2.31) แล้วสามารถนำมาใช้ในการหา $Y_{\cos}(\mathbf{x})$ โดยต้องหาขอบเขตบน y_r และขอบเขตล่าง y_l โดยให้ f^i และ y^i ที่เกี่ยวข้องกับ y_l เป็น f_l^i และ y_l^i

ตามลำดับและค่า f^i และ y^i ที่เกี่ยวข้องกับ y_r เป็น f_r^i และ y_r^i ตามลำดับ การหาค่า y_l และ y_r แสดงในสมการที่ (2.32) และ (2.33)

$$y_l = \frac{\sum_{i=1}^{M} f_l^i y_l^i}{\sum_{i=1}^{M} f_l^i} \tag{2.32}$$

$$y_r = \frac{\sum_{i=1}^{M} f_r^i y_r^i}{\sum_{i=1}^{M} f_r^i} \tag{2.33}$$

ในการคำนวณ y_l จะต้องทำการหา $\{f_l^i = 1,\ldots,M\}$, $\{y_l^i = 1,\ldots,M\}$ และในการคำนวณ y_r จะต้องทำการหา $\{f_r^i = 1,\ldots,M\}$, $\{y_r^i = 1,\ldots,M\}$ วิธีที่สามารถคำนวณค่า y_l และ y_r มีอยู่ 5 ขั้นตอน [20] จะเป็นตัวอย่างการคำนวณค่า y_r อันดับแรกก่อนจะเริ่มคำนวณให้ y_r^i เรียงค่ามากน้อยไปมาก ดังนี้ $y_r^1 \le y_r^2 \le \cdots \le y_r^M$

1) คำนวณค่า y_r ในสมการที่ (2.33) เริ่มต้นค่า ที่ $f_r^i = (\underline{f}^i + \overline{f}^i)/2$ สำหรับ $i = 1,\ldots,M$ เมื่อ $\underline{f}^i$ และ $\overline{f}^i$ หาได้จากสมการที่ (2.26) และ (2.27) แล้วให้ $y_r' \equiv y_r$
2) หาค่า $R\,(1 \le R \le M-1)$ โดยที่ $y_r^R \le y_r' \le y_r^{R+1}$
3) คำนวณค่า y_r ในสมการที่ (2.33) ด้วย $f_r^i = \underline{f}^i$ สำหรับ $i \le R$ และ $f_r^i = \overline{f}^i$ สำหรับ $i > R$ และให้ $y_r'' \equiv y_r$
4) ถ้า $y_r'' \ne y_r'$ ให้ไปทำขั้นตอนที่ 5 ถ้า $y_r'' = y_r'$ ให้หยุดและให้ $y_r'' \equiv y_r$
5) ให้ y_r' มีค่าเท่ากับ y_r'' และกลับไปทำขั้นตอนที่ 2

หลังจากกระบวนการนี้จะเกิดการทำงานไม่เกิน M รอบสังเกตจาก กระบวนการที่ค่า R มีความสำคัญมาก สำหรับที่ $i \le R$, $f_r^i = \underline{f}^i$ หรือ สำหรับ $i > R$, $f_r^i = \overline{f}^i$ ค่า y_r ในสมการที่ (2.33) สามารถแสดงได้เป็น

$$y_r = y_r(\underline{f}^1,\ldots,\underline{f}^R,\overline{f}^{R+1},\ldots,\overline{f}^M,y_r^1,\ldots,y_r^M) \tag{2.34}$$

สำกรับกระบวนการคำนวณค่า y_l สามารถทำได้ในลักษณะเดียวกันกับ y_r โดยแทนค่า y_r^i ด้วย y_l^i ในขั้นตอนที่ 2 หา $L(1 \le L \le M-1)$ เมื่อ $y_l^L \le y_l' \le y_l^{L+1}$ และขั้นตอนที่ 3 การคำนวณหา

ค่า y_l ในสมการที่ (2.32) ด้วย $f_l^i = \overline{f}^i$ สำหรับ $i \le L$ และ $f_l^i = \underline{f}^i$ สำหรับ $i > L$ ค่า y_l สามารถแสดงได้เป็น

$$y_l = y_l(\overline{f}^1, \ldots, \overline{f}^L, \underline{f}^{L+1}, \ldots, \underline{f}^M, y_l^1, \ldots, y_l^M) \tag{2.35}$$

จากทั้งหมดเป็นการทำ Type-Reduction สำหรับระบบอินเทอวัลไทป์ทูฟัซซีลอจิก และค่าของ $Y_{cos}(\mathbf{x})$ จะเป็นเป็นอินเทอวัลเซต (Interval Set) และสำหรับการ Defuzzifed ของเอาต์พุต สามารถหาได้จากค่าเฉลี่ยของ y_l และ y_r ดังนั้นค่าเอาต์พุตของระบบอินเทอวัลไทป์ทูฟัซซีลอจิกคือ

$$y(\mathbf{x}) = f_{s2}(\mathbf{x}) = \frac{y_l + y_r}{2} \tag{2.36}$$

2.2 ฟัซซีซีมีนส์ Fuzzy C-Means [38, 39]

ฟัซซีซีมีนส์ (Fuzzy C-Means: FCM) เป็นวิธีการแบ่งกลุ่ม (Cluster) ข้อมูล สามารถจัดแบ่งกลุ่มได้หลายกลุ่ม (พัฒนาขึ้นโดย Dunn ในปี 1973 [38] และปรับปรุงให้ดีขึ้นโดย Bezdek ในปี 1981 [39]) เป็นวิธีการที่ถูกนำมาใช้แพร่หลายในงานรู้จำรูปแบบ (Pattern Recognition) สำหรับวิธีการจะเริ่มพิจารณาจากการหาค่าน้อยที่สุด (Minimization) ของฟังก์ชันเป้าหมาย (Objective Function) ดังต่อไปนี้

$$J_m = \sum_{i=1}^{N} \sum_{j=1}^{C} u_{ij}^m \left\| x_i - c_j \right\|^2, \quad 1 \le m < \infty \tag{2.37}$$

โดยที่ m คือจำนวนจริงที่มีค่ามากกว่า 1 สำหรับ u_{ij}^m คือดีกรีความเป็นสมาชิกของ x_i ในกลุ่มข้อมูลที่ j ข้อมูล x_i จะเป็นชุดข้อมูลที่ i ของ d-dimensional ส่วนค่า c_j คือ d-dimensional ตำแหน่งกลางของกลุ่มข้อมูล และ $\|*\|$ เป็นการวัดค่าระหว่างชุดข้อมูลกับตำแหน่งกลางของกลุ่มข้อมูล และค่าของ u_{ij} ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของสมการต่อไปนี้

$$\begin{aligned} & u_{ij} \in [0,1] \; for\,all \; i \; and \; j, \\ & 0 < \sum_{j=1}^{N} u_{ij} < N \; for\,all \; i, and \\ & \sum_{i=1}^{C} u_{ij} = 1 \; for\,all \; j \end{aligned} \tag{2.38}$$

จากการ Optimization ของฟังก์ชันเป้าหมายจากสมการที่ (2.37) สามารถปรับปรุง (Update) ค่าความเป็นสมาชิก u_{ij} ได้ดังนี้

$$u_{ij} = \frac{1}{\sum_{k=1}^{C}\left(\frac{\|x_i - c_j\|}{\|x_i - c_k\|}\right)^{\frac{2}{m-1}}} \tag{2.39}$$

และการปรับปรุงตำแหน่งกลางของกลุ่มข้อมูล c_j ตามสมการดังนี้

$$c_j = \frac{\sum_{i=1}^{N} u_{ij}^m x_i}{\sum_{i=1}^{N} u_{ij}^m} \tag{2.40}$$

จากการปรับปรุงค่าตามสมการที่ (2.39) และสมการที่ (2.40) กระบวนการจะหยุดเมื่อ $\max_{ij}\left\{\left|u_{ij}^{k+1} - u_{ij}^{k}\right|\right\} < \varepsilon$ เมื่อ ε คือค่าเกณฑ์ระกว่าง 0 และ 1 ด้วยเหตุที่ k เป็นรอบของการปรับปรุงจากกระบวนการทั้งหมดจะทำให้ได้ค่าน้อยที่สุดของ J_m

สรุปขั้นตอนของ Fuzzy C-Means ได้ดังนี้

1) เริ่มต้นกำหนดค่าตำแหน่งกลางข้อมูล C และคำนวณหาค่าความเป็นสมาชิก U โดยใช้สมการที่ (2.39)
2) ปรับปรุงค่าตำแหน่งกลางข้อมูล C ด้วยค่าความเป็นสมาชิก U โดยใช้สมการที่ (2.40)
3) ปรับปรุงค่าความเป็นสมาชิก U โดยใช้สมการที่ (2.39)
4) ถ้า $\left\|U^{(k)} - U^{(k-1)}\right\| < \varepsilon$ ให้หยุด นอกจากนั้นกลับไปทำขั้นตอนที่ 2

โดยกำหนดให้ $U^{(k)}$ คือ ค่าความเป็นสมาชิกรอบปัจจุบัน และ $U^{(k-1)}$ คือ ค่าความเป็นสมาชิกรอบก่อนหน้า

2.3 พอสซิบิลิสติกซีมีนส์ Possibilistic C-Means [37]

การจัดกลุ่มข้อมูลแบบวิธี พอสซิบิลิสติกซีมีนส์ (Possibilistic C-Means: PCM) ได้พัฒนามาจาก FCM มีข้อดีคือ ตำแหน่งกลางหรือต้นแบบ (Prototype) ของแต่ละกลุ่มข้อมูลจะคงยังเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้กับกลุ่มข้อมูลที่มีความหนาแน่นสูง และต้นแบบจะไม่เปลี่ยนไปตามข้อมูลรบกวน (Noise Data) โดยจะพิจารณาสมการเป้าหมายให้มีค่าน้อยที่สุด ดังนี้

$$J_m = \sum_{i=1}^{C}\sum_{j=1}^{N}(u_{ij})^m d_{ij}^2 + \sum_{i=1}^{C}\eta_i\sum_{j=1}^{N}(1-u_{ij})_m \tag{2.41}$$

โดยที่ u_{ij} คือค่าความเป็นสมาชิกของข้อมูล j ในกลุ่มข้อมูล i สำหรับ d_{ij}^2 เป็นระยะทางจากข้อมูล j ถึงตำแหน่งกลางกลุ่มข้อมูล i และ η_i เป็นค่าบวก และค่าของ u_{ij} ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของสมการต่อไปนี้

$$
\begin{aligned}
&u_{ij} \in [0,1] \ for\ all\ i\ and\ j, \\
&0 < \sum_{j=1}^{N} u_{ij} \le N \ for\ all\ i, and \\
&\sum_{i=1}^{C} u_{ij} \le 1 \ for\ all\ j
\end{aligned}
\tag{2.42}
$$

สำหรับการหาค่าความเป็นสมาชิกสำหรับ PCM จะเรียกว่า Possibilistic Membership ซึ่งจะใช้สมการในการหาค่าดังนี้

$$u_{ij} = \frac{1}{1+\left(\frac{d_{ij}^2}{\eta_i}\right)^{\frac{1}{m-1}}} \tag{2.43}$$

ค่า η_i เป็นค่า Possibilistic ของระยะทางแต่ละกลุ่มข้อมูลสามารถกำหนดได้ดังในสมการ

$$\eta_i = \frac{\sum_{i=1}^{N} u_{ij}^m d_{ij}^2}{\sum_{i=1}^{N} u_{ij}^m} \tag{2.44}$$

สุดท้ายในการหาค่าตำแหน่งกลางของกลุ่มข้อมูลจะใช้วิธีเดียวกันกับวิธีของ FCM ในสมการที่ (2.39) และสามารถสรุปขั้นตอนของ PCM ได้ดังนี้ [40]

1) เริ่มต้นตำแหน่งกลางข้อมูลโดยใช้ขั้นตอนของ FCM [39] เพื่อหาค่า C และคำนวณหาค่าความเป็นสมาชิก U โดยใช้สมการที่ (2.43)
2) คำนวณหาค่า η_i ตามสมการที่ (2.44)
3) ปรับปรุงค่าตำแหน่งกลางข้อมูล C ด้วยค่าความเป็นสมาชิก U โดยใช้สมการที่ (2.40)
4) คำนวณหาค่า U ตามสมการที่ (2.43)
5) ถ้า $\left\| U^{(k)} - U^{(k-1)} \right\| < \varepsilon$ ให้หยุด นอกจากนั้นกลับไปทำขั้นตอนที่ 3

โดยกำหนดให้ $U^{(k)}$ คือ ค่าความเป็นสมาชิกรอบปัจจุบัน และ $U^{(k-1)}$ คือ ค่าความเป็นสมาชิกรอบก่อนหน้า